

2-й клас. Його утворюють паркові насадження та листяний ліс у гніздовий період. Подібність між орнітокомплексами цих біотопів обумовлюють зяблик (*Fringilla coelebs*) і чорний дрізд (*Turdus merula*).

Пташине населення водойм настільки своєрідне, що його внутрішня та зовнішня подібність є, як правило, дуже не високою (значно нижчою межі). Тут виділені наступні три класи. Їх обумовлюють у гніздовий період (**3-й клас**) берегова ластівка (*Riparia riparia*) та польовий горобець (*Passer montanus*), в осінній (міграційний) (**4-й клас**) – грак, польовий горобець і велика синиця, а в зимовий (**5-й клас**) – крижень (*Anas platyrhynchos*) і грак.

Таким чином, сезонна мінливість населення птахів є, як правило, вищою, ніж його просторова неоднорідність (особливо це стосується зимового та гніздового періодів і, частково, гніздового й осіннього (міграційного)). Лише в межах масивів багатоповерхової забудови вона майже не виражена. Послідовність динаміки подібності орнітокомплексів фактично співпадає зі збідненням населення завдяки зниженню впливу антропогенного фактора та ступеня кормності місцеперебувань на фоні загально-

Вплив антропогенного фактора зростає ↑	Біотопи	ГП	ОП	ЗП
	СЗ			
НЗ			1	
ІЗ				
ПН		2		
ЛЛ				
ВД		3	4	5
		Сезонна теплозабезпеченість зменшується →		

Просторово-часова структура населення птахів Чернівців (пояснення в тексті): ГП – гніздовий період, ОП – осінній (міграційний) період, ЗП – зимовий період; СЗ – масиви старої багатоповерхової забудови, НЗ – масиви нової багатоповерхової забудови, ІЗ – масиви індивідуальної забудови, ПН – паркові насадження, ЛЛ – листяний (буково-грабовий) ліс, ВД – водойми (прибережні ділянки).

Spatio-temporal structure of bird communities in Chernivtsi.

го розвитку природи, який визначається змінами теплозабезпеченості території.

Література

- Скільський І.В. (2000): Структура й особливості формування фауни та населення птахів середнього міста (на прикладі Чернівців). - Дис. ... канд. біол. наук. К. 1-307.
- Цыбулин С.М. (1985): Птицы диффузного города (на примере новосибирского Академгородка). Новосибирск: Наука. 1-168.

I.V. Skil'skyi,
a/c 532, m. Chernivtsi, 58001,
Україна (Ukraine).

СПЕКТРИ ЖИВЛЕННЯ ВЕЛИКОГО ЯСТРУБА В ПІВДЕННІЙ ЧАСТИНІ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ

І.В. Скільський, Л.І. Мелешчук

Diet of the Goshawk in southern part of West Ukraine. - I.V. Skil'sky, L.I. Meleshchuk. - *Berkut*. 16 (1). 2007. - Qualitative and quantitative structure of feeding in the Ukrainian Carpathians is analysed. There are seasonal peculiarities of the diet. During the breeding season birds have preyed mainly on doves and corvids. [Ukrainian].

Key words: Goshawk, *Accipiter gentilis*, West Ukraine, feeding, diet.

Address: I.V. Skil'sky, P.O. Box 532, 58001 Chernivtsi, Ukraine; e-mail: mel-lyuda@rambler.ru.

Трофічні зв'язки великого яструба в регіоні Українських Карпат
Trophic relations of the Goshawk in the Ukrainian Carpathians

Вид здобичі	Весняно-літній період		Осінньо-зимовий період		Протягом року	
	абс.	%	абс.	%	абс.	%
REPTILIA, Squamata, Lacertidae						
<i>Zootoca vivipara</i>	2	5,0	–	–	2	2,6
Colubridae						
<i>Natrix natrix</i>	1	2,5	–	–	1	1,3
AVES, Anseriformes, Anatidae						
<i>Anas platyrhynchos</i>	–	–	2	5,4	2	2,6
<i>A. domesticus</i>	–	–	1	2,7	1	1,3
Galliformes, Tetraonidae						
<i>Tetrastes bonasia</i>	–	–	1	2,7	1	1,3
Phasianidae						
<i>Gallus domesticus</i>	8	20,0	3	8,1	11	14,3
Charadriiformes, Scolopacidae						
<i>Tringa ochropus</i>	–	–	1	2,7	1	1,3
Columbiformes, Columbidae						
<i>Columba livia</i> (var. subdom.)	12	30,0	7	18,9	19	24,6
<i>Streptopelia turtur</i>	1	2,5	–	–	1	1,3
Passeriformes, Corvidae						
<i>Garrulus glandarius</i>	2	5,0	2	5,4	4	5,2
<i>Pica pica</i>	3	7,5	–	–	3	3,9
<i>Corvus frugilegus</i>	4	10,0	5	13,5	9	11,7
<i>C. cornix</i>	1	2,5	–	–	1	1,3
<i>C. corax</i>	–	–	1	2,7	1	1,3
Muscicapidae						
<i>Turdus merula</i>	2	5,0	–	–	2	2,6
MAMMALIA, Soriciformes, Talpidae						
<i>Talpa europaea</i>	1	2,5	–	–	1	1,3
Leporiformes, Leporidae						
<i>Lepus europaeus</i>	–	–	1	2,7	1	1,3
Muriformes, Arvicolidae						
<i>Microtus arvalis</i>	2	5,0	13	35,1	15	19,5
Muridae						
<i>Apodemus agrarius</i>	1	2,5	–	–	1	1,3
Всього:	19	40	100	37	100	77
Коефіцієнт подібності, %						
Якісний склад			26,3			
Кількісний склад			30,5			

Великий яструб (*Accipiter gentilis*) є типовим орнітофагом і полюбляє переважно на середнього розміру птахів. Інші хребетні складають у його раціоні відносно невелику частку (Зубаровський, 1977).

Матеріали стосовно сезонних особливостей трофічних зв'язків великого яструба зібрані нами протягом останніх десятиліть переважно в межах Карпатського регіону. Вивчений вміст шлунків 17 дорослих особин (10 самок і 7 самців). Крім того, за-

лишки здобичі збирали на гніздах (або біля них) і на “кормових столиках”, а також проводили візуальні спостереження за успішними випадками полювання (n = 25). За надання неопублікованих даних ми висловлюємо щире подяку О.М. Клітіну, В.С. Талпошу й іншим дослідникам.

Коефіцієнти подібності раціонів великого яструба в різні сезони вираховували за формулами Жаккара – Наумова.

Як і можна було сподіватися, в живленні великого яструба (табл.) явно переважають птахи – 72,7 %. Частка інших хребетних була незначною: плазуни – 3,9 % і ссавці – 23,4 %.

Для трофічних зв'язків великого яструба характерні певні сезонні особливості. Протягом весняно-літнього (гніздового) періоду птахи найчастіше полювали на голубиних (32,5 %) і вороних (25,0 %). Серед окремих видів домінували сизий голуб (*Columba livia*), свійська кур-

ка (*Gallus domesticus*) та грак (*Corvus frugilegus*). Плазунами та дрібними ссавцями особини великого яструба харчувалися лише епізодично (7,5% і 10,0% відповідно). В осінньо-зимовий період трофічні зв'язки стають більш одноманітними.

Цікаво порівняти спектри живлення великого яструба з Карпатського регіону України та північної частини Білорусі на прикладі окремих груп хребетних тварин (рис.). Існує певна різниця у специфіці харчуван-

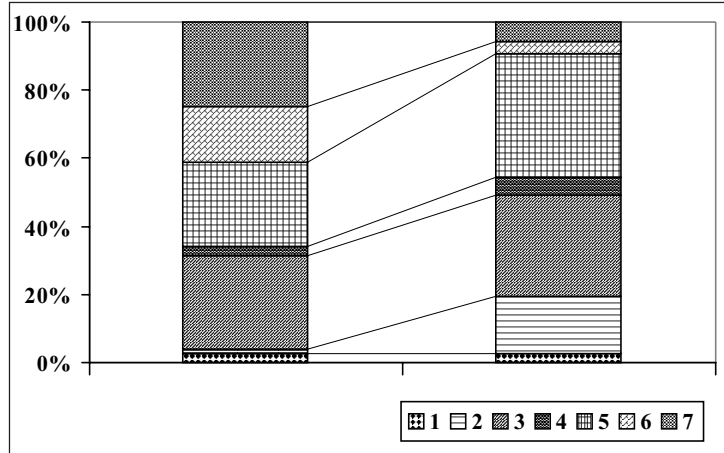

ня птахів з розглянутих вибірок. Скажімо, на відміну від регіону наших досліджень, у Білоруському Поозер'ї значно більшою була частка диких куриних і воронових. Зате в межах Українських Карпат і прилеглих територій порівняно переважали свійські птахи і ссавці.

Отже, наведена вище характеристика трофічних зв'язків великого яструба свідчить про наявність певної кормової вибіркості та пов'язаної з нею непогано вираженої спеціалізації в живленні цього представника орнітофауни.

ЛІТЕРАТУРА

Зубаровський В.М. (1977): Хижі птахи. - Фауна України. К.: Наук. думка. 5 (2): 1-332.
Ивановский В.В., Уманская А.С. (1981): Трофичес-

Співвідношення деяких трофічних груп хребетних тварин у живленні великого яструба в Карпатському регіоні України (А – узагальнені нами матеріали, n = 73) та Білоруському Поозер'ї (Б – за даними В.В. Івановського й А.С. Уманської (1981), n = 434). Ratio of some vertebrate groups in feeding of the Goshawk in the Ukrainian Carpathians (A) and Northern Belarus (B).

1 – Anatidae (дикі), 2 – Galliformes (дикі), 3 – Columbidae, 4 – Passeriformes (дрібні), 5 – Corvidae, 6 – свійські птахи, 7 – Mammalia.

кие связи ястреба-тетеревятника (*Accipiter gentilis* L.) на севере Белоруссии. - Вестн. зоологии. 4: 61-65.

I.B. Скільський,
а/с 532, м. Чернівці, 58001,
Україна (Ukraine).

НЕОБЫЧНОЕ ГНЕЗДОВАНИЕ ОЗЕРНОЙ ЧАЙКИ В КАЛИНИНГРАДЕ

Е.Л. Лыков

An unusual nesting of the Black-headed Gull in Kaliningrad. - E.L. Lykov. - *Berkut*. 16 (1). 2007. - A nest of the Black-headed Gull was registered in bush of *Sambucus nigra* in Kaliningrad city. Measurements of the nest and eggs are given. Similar cases described in published sources are presented. [Russian].

Key words: Black-headed Gull, *Larus ridibundus*, breeding, nest, egg.

Address: E.L. Lykov, dep. of vertebrate zoology, biological faculty, Moscow university, Leninskiye gory, 1/12, 119992 Moscow, Russia.

При обследовании поливидовой колонии чайковых на территории Калинингра-

да 2.06.2006 г. был зарегистрирован случай нетипичного размещения одного из гнезд